

KLIMA- OG
FORURENSNINGS-
DIREKTORATET

Olje- og energidepartementet
Boks 8148 Dep
0033 Oslo

Klima- og forurensningsdirektoratet
Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@klif.no
Internett: www.klif.no

Dato: 21.02.2012
Vår ref.: 2011/1808 442
Deres ref.: 11/01048-1
Saksbehandler: Mihaela Ersvik, telefon: 22 57 37 88

Kommentarer til forslag til program for konsekvensutredning for åpning av tidligere omstridt område vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør for petroleumsvirksomhet

Det foreslåtte utredningsprogrammet berører de fleste viktige problemstillinger, men det er vanskelig å bedømme om disse vil bli tilstrekkelig redegjort for i konsekvensutredningen.

Selv om den gjeldende forvaltningsplanen legger opp til en åpningsprosess er Klif opptatt av at det utvises varsomhet og at det gjøres grundige vurderinger før eventuell etablering av petroleumsvirksomhet i dette området der det er sårbar natur og tidvis vanskelige naturforhold.

Klif er spesielt bekymret for mulighetene for å ivareta en tilfredsstillende beredskap mot akutt forurensning i dette området. Kystnært vil det være kort avstand og kort drivtid fra utslipp til sårbare miljøressurser, mens det i andre deler vil kunne være lang vei for beredskapsutstyr, samt mulighet for oljedrift mot iskanten. Det må velges ut tilstrekkelig med scenarioer, både med hensyn til utbyggingsalternativer og lokalisering og tilhørende miljørisiko knyttet til akutt forurensning.

Det bør redegjøres for i hvilken grad åpning av området påvirker prognoser for nasjonale klimagassutslipp for scenarier med ulike utbyggingsløsninger og omfang. Konsekvenser av utslipp og mulige effekter av partikler og black carbon som oppstår ved avbrenning bør også synliggjøres og redegjøres for.

Det bør legges opp til en streng praktisering av føre-var prinsippet når det gjelder vurdering av mulige effekter av regulære utslipp i området.

Vi viser til brev av 24. november 2011 med forslag til program for konsekvensutredning for åpning av det tidligere omstridte området vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør for petroleumsvirksomhet, samt til e-post fra Miljøverndepartementet (MD) av 8. desember 2011 der direktoratene bes å oversende sine høringsuttalelser til MD innen 13. februar 2012. Høringsfristen til Olje og energidepartementet (OED) er 29. februar 2012.

Bakgrunn

Før det kan åpnes for petroleumsvirksomhet i nye områder må det gjennomføres en åpningsprosess hvor en konsekvensutredning er en del av prosessen. Det er OED som er ansvarlig for at utredningen blir gjennomført, og både program og resultater av konsekvensutredningen skal ut på høring. Petroleumslovens § 3-1 gir bestemmelser for hva en slik konsekvensutredning skal inneholde. Selve beslutningen om åpning av nytt område tas av Storting. En beslutning om å starte en åpningsprosess i dag vil i følge OED kunne medføre oppstart av produksjon først omkring 2025 eller senere.

Denne åpningsprosessen omfatter de østlige delene av Barentshavet som ligger sør for 74°30' N og vest for avgrensningslinjen mot Russland, og som ikke er tilgjengelige for petroleumsvirksomhet i dag. Det totale arealet omfattet av åpningsprosessen utgjør ca. 44 000 km², og omfatter kun åpent hav. Området har begrenset areal inn mot kysten og øker nordover. Helt i nord grenser det mot områder hvor det tidvis kan være helt eller delvis isfylte farvann. Vanddypet innen åpningsområdet er mellom 200-400 meter, avtagende østover.

Det tidligere omstridte området har mange viktige oppvekst- og beiteområder for fisk, sjøfugl og sjøpattedyr. Også flere arter overvintre i området, for eksempel flere torskearter. I sør er området langs kystbeltet identifisert som særlig verdifullt og sårbart, på samme måten som for Finnmark vest og Finnmark øst. Dette fordi de kystnære områdene rommer et produktivt miljø med høy biodiversitet og rike fiskeressurser, noe som sjøfugl drar nytte av. Området er rikt på sjøfugl, blant annet lunde og lomvi, hvor sistnevnte har en koloni av betydning ved Hornøya dvs. like innenfor området omfattet av åpningsprosessen. I nordlige deler danner iskanten og polarfronten viktige beiteområder med høy tetthet av organismer.

Forvaltningsplan

Det aktuelle området inngår i området for den oppdaterte forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, St.meld.nr. 10 (2011-2012). Overenskomsten med Russland om maritim avgrensning og samarbeid i Barentshavet og Polhavet trådte i kraft 7.juli 2011. Basert på dette besluttet Stortinget å igangsette en konsekvensutredning etter petroleumsløven med sikte på tildeling av utvinningstillatelser, og en datainnsamling i det tidligere omstridte området vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør. Forutsatt at konsekvensutredningen gir grunnlag for det, vil regjeringen legge fram en stortingsmelding som anbefaler åpning av disse områdene for petroleumsvirksomhet.

Klif's kommentarer til forslag til program

Generelt

Klif mener generelt at det bør utvises varsomhet med etablering av petroleumsvirksomhet i områder med sårbar natur og tidvis vanskelige naturforhold. Det tidligere omstridte området ligger langt nord og de klimatiske forholdene vil sannsynligvis være tøffe sammenlignet med norske forhold forøvrig, spesielt med tanke på at det er mye tåke, plutselige værforandringer og fare for ising av installasjoner og utstyr og ikke minst at drivis kan forekomme. Slik det foreligger, ser programmet ut til å berøre de fleste viktige problemstillinger, men det er vanskelig å bedømme om disse vil bli tilstrekkelig redegjort for i konsekvensutredningen.

Kunnskapsgrunnlaget

Det er viktig at det gjennomføres kartlegging av bunnforhold i de områdene hvor dette mangler, før det tas stilling til om petroleumaktivitet er miljømessig tilrådelig. I følge forslaget til program for konsekvensutredning har havbunnen i åpningsområdet blitt kartlagt i regi av MAREANO-programmet i 2011 og dette vil fortsette i 2012, i tillegg til at det allerede finnes en del kunnskap fra Havforskningsinstituttets arbeid om bunnfauna i området.

Det er imidlertid ikke planlagt for andre spesifikke feltstudier som en del av konsekvensutredningen. Den underliggende vurderingen er at kunnskapsgrunnlaget om miljøforhold og naturressurser i åpningsområdet er tilstrekkelig som grunnlag for konsekvensutredning, basert på utredningene som ble gjort i forbindelse med det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet - Lofoten. Klif foreslår at det innhentes oppdatert kunnskap og miljøfaglige vurderinger fra viktige forsknings- og overvåkingsprogrammer som SEAPOP og Klif's tilførselsprogram i arbeidet med konsekvensutredningen. Det synes ellers som om aktivitetene for å forbedre kunnskapsgrunnlaget er godt ivarettatt.

Scenarier og forutsetninger

Området som vurderes åpnet har begrenset areal inn mot kysten og øker nordover, og omfatter kun åpent hav. Iskanten ligger normalt nord for området, og kun helt i nordøst kan det enkelte år og måneder forekomme is.

Det framgår i høringsdokumentet at den endelige geologiske kartleggingen er forventet å være ferdig våren 2013. Det vises videre til geologisk kunnskap og forventinger om funn av olje og/eller gass som noen av de viktigste faktorene for etablering av scenarier for petroleumsvirksomhet i området omfattet av åpningsprosessen. Det planlegges å ha konsekvensutredningen ferdigstilt og sendt på høring ca. oktober 2012. Klif vil understreke viktigheten av at tilgjengelige resultater fra den omfattende seismikkinnsamlingen blir aktivt brukt i etableringen av scenarier for petroleumsvirksomhet i konsekvensutredningen.

Regulære utslipp

Klif mener at utslipp bør unngås så langt det er mulig i sårbare områder, som i de nordlige og sørlige kystnære delene av området omfattet av åpningsprosessen.

Det bør legges opp til en streng praktisering av føre-var prinsippet når det gjelder vurdering av mulige effekter av regulære utslipp, og disse vurderingene må omfatte mulige konsekvenser for sjøbunn, vannsøyle, luft og land. Dette gjelder særlig i lys av at de tidligere strengere krav for utslipp til sjø under normal drift i Barentshavet enn på sokkelen forøvrig ikke lenger gjelder. De potensielle effektene av utslipp av produsert vann og behovet for avbøtende tiltak må utredes grundig.

Operasjoner i dette området vil være svært krevende av flere årsaker. For eksempel vil lavere temperaturer og isingsproblematikk skape et ekstra behov for energi. Det bør redegjøres for i hvilken grad åpning av nye områder i nord påvirker prognoser for nasjonale klimagassutslipp for scenarier med ulike utbyggingsløsninger og omfang. All energikrevende virksomhet knyttet til utforskning og utbygging på de nye områdene bør tas med i slike vurderinger. Som allerede foreslått i programmet er områdebetraktning knyttet til kraft fra land, herunder kraftsituasjon og infrastruktur på land sentralt i dette. På grunn av beliggenheten bør også konsekvenser av utslipp og mulige effekter av partikler og black carbon som oppstår ved avbrenning synliggjøres og redegjøres for.

Andre miljøkonsekvenser

Miljøeffektene av fysiske inngrep og arealbruk i forbindelse med eventuell legging av rørledning, plassering av eventuelle ankere og undervannsinstallasjoner samt utslipp av borekaks må inkluderes i konsekvensutredningen. Det må særlig tas hensyn til svamp, koraller og andre bunnlevende organismer i området. Avbøtende tiltak må beskrives.

Før ny aktivitet planlegges, er det viktig at den samlede påvirkningen på området vurderes. Det bør skaffes mer kunnskap om effektene av klimaendringer, havforsuring og forurensning hver for seg og hvordan disse virker sammen. Dette er i tråd med Naturmangfoldlovens § 10: en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet vil bli utsatt for.

Miljørisiko knyttet til akutt forurensning

Klifs vurdering er at flere scenarier bør utredes for å gjenspeile de to klare utfordringene vi ser for oss når det gjelder beredskap knyttet til petroleumsvirksomhet i dette området. I noen kystnære områder vil det være svært kort avstand og kort drivtid fra utslipp til sårbare miljøressurser, mens det i andre områder vil kunne være lang vei for beredskapsutstyr, samt mulighet for oljedrift mot iskanten. Det vil også være utfordringer her knyttet til bemanning ved et utslippspunkt langt til havs under vanskelige værforhold i mørketid og med islagt farvann.

Før en eventuell åpning av området bør det derfor gjøres grundig kartlegging og vurderinger av miljørisiko og beredskap. Det er viktig å gjennomføre modellering av

oljedrift og av konsekvenser for fisk, sjøfugl og strand i tillegg til beredskapsanalyser for flere relevante scenarioer som gjenspeiler de forskjellige utfordringene identifisert i området, og som dekker ulike utbyggingsalternativer, lokaliseringssteder og typer utslipp med ulike egenskaper, rater, varigheter osv.

I områder der i deler av året vil være isfylte farvann må det tas hensyn til at beredskapstiltak foreløpig ikke er effektive nok. Det foreligger ny kunnskap om operativt oljevern i isfylte områder, men så langt er mulighetene for å fjerne oljen begrenset og det er reell fare for at olje vil lagres under isen. Det samme gjelder for fjernmåling, det vil si tiltak for å oppdage og kartlegge akutt oljeforurensning uavhengig av lys og siktforhold. Teknologien er forbedret, men det vil alltid være utfordringer knyttet til å operere i mørke og usikkerhet om hvorvidt slik teknologi vil fungere etter hensikten under alle aktuelle værforhold.

Det bør også redegjøres for håndtering av akutte hendelser med spredning mot Russland, og for samarbeidsmuligheter på beredskapsområdet.

Konklusjon

Selv om den oppdaterte forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten legger opp til en åpningsprosess er Klif opptatt av at det gjøres grundige vurderinger før eventuell etablering av petroleumsvirksomhet i et område med sårbar natur og svært vanskelige naturforhold.

Klif er spesielt bekymret for mulighetene for å ivareta en tilfredsstillende beredskap mot akutt forurensning i dette området. Det foreslåtte program synes å ivareta de aktuelle problemstillinger, men det er vanskelig å se om de vil bli redegjort for i tilstrekkelig grad i konsekvensutredningen. Det må velges ut tilstrekkelig med scenarioer, både med hensyn til utbyggingsalternativer og lokaliseringssteder og tilhørende miljørisiko knyttet til akutt forurensning.

Med hilsen

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

Hanne Marie Øren
seksjonssjef

Mihaela Ersvik
overingeniør